

Nieuwe minimumdoelen voor het basisonderwijs

De Vlaamse Regering gaf op 6 juni haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet dat nieuwe minimumdoelen voor het basisonderwijs vastlegt. Deze doelen – de opvolgers van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen – leggen vast wat leerlingen minimaal moeten kennen en kunnen op het einde van het kleuteronderwijs, het vierde leerjaar en het zesde leerjaar. Het Vlaams Parlement moet deze minimumdoelen nog bespreken en stemmen.

Benieuwd naar de minimumdoelen?

Lang aangekondigd, snel ontwikkeld

Hoewel al meer dan tien jaar aangekondigd, zijn de nieuwe minimumdoelen in sneltempo uitgewerkt. De aanleiding: dalende resultaten van Vlaamse leerlingen op internationale toetsen. Minister Demir liet zich inspireren door het Engelse model van een kennisrijk curriculum en gaf een internationale kerncommissie onder leiding van prof. Daniël Muijs de opdracht om kennisgerichte minimumdoelen te ontwikkelen.

Wat is een kennisrijk curriculum?

Een kennisrijk curriculum biedt leerlingen een duidelijke, systematische opbouw van vakspecifieke kennis. Zo bouwen ze niet alleen kennis op, maar leren ze ook verbanden leggen. De nieuwe minimumdoelen vormen een kapstok voor leerplannen die zo'n curriculum mogelijk maken.

De minimumdoelen zijn opgebouwd volgens acht kernprincipes:

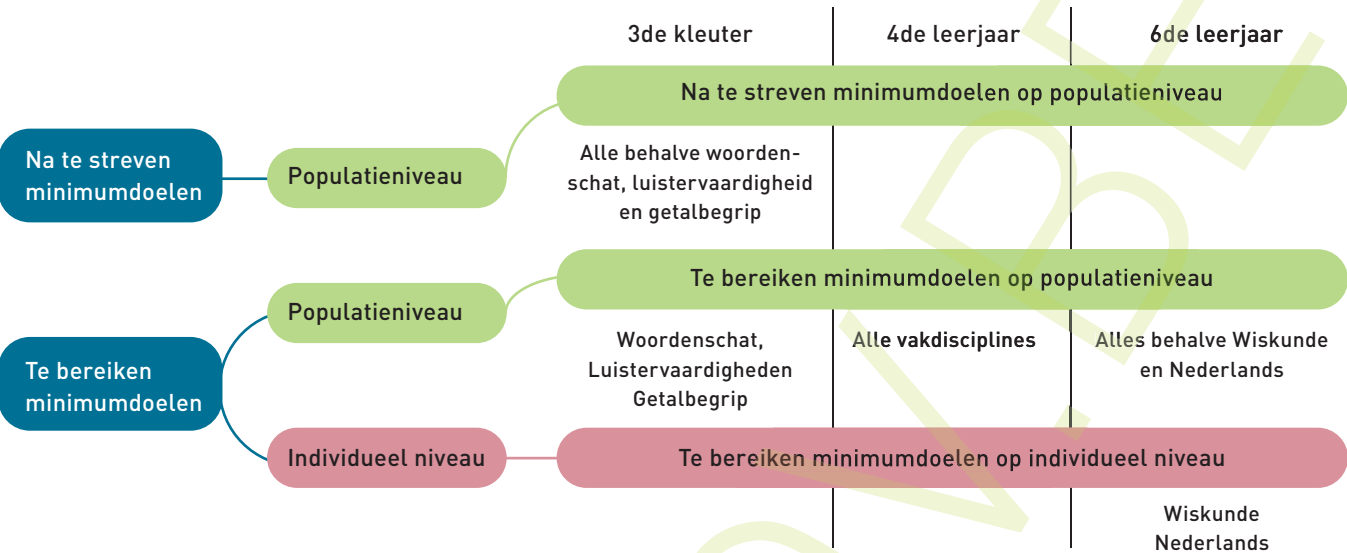
- Focus op kernkennis (wat leerlingen moeten weten en kunnen).
- Helder en evalueerbaar.
- Basis voor leerplannen en beoordeling van leerlingen.
- Bruikbaar als vertrekpunt om doelen op maat te bepalen voor leerlingen met een IAC.
- Coherente opbouw voor levenslang leren. De doelen leggen een stevige basis voor verdere leerstof.
- Balans tussen kennis en vaardigheden.
- Ambitueus, internationaal afgestemd en haalbaar.
- Vertrekken vanuit vakdisciplines.

Drie scharniermomenten, drie verschillende verwachtingen

Niet alleen de inhoud van de minimumdoelen is van belang, maar ook hun statuut. Dat statuut bepaalt wat de overheid op dit vlak van scholen verwacht. Sommige minimumdoelen moeten op populatieniveau (d.i. bij het merendeel van de leerlingen) nagestreefd worden. Andere minimumdoelen moeten op populatieniveau bereikt worden. Daarnaast zijn er minimumdoelen die op individueel niveau bereikt moeten worden, dus door elke leerling afzonderlijk. De klassenraad beslist autonoom over het getuigschrift basisonderwijs, ook als niet alle doelen individueel zijn bereikt.

Minimumdoelen per vakdiscipline

Er zijn minimumdoelen voor Nederlands, wiskunde, wetenschap en techniek, aardrijkskunde, geschiedenis, muzische vorming, lichamelijke opvoeding, ICT en Frans (einde basisonderwijs). Daarnaast bevat de set doelen voor attitudes: persoonsvorming, sociale vaardigheden, leren leren en leerondersteunende vaardigheden. De onderwijsverstrekkers mogen de doelen op hun eigen manier vertalen in een leerplan. Thematisch of geïntegreerd werken blijft mogelijk. Wel moet minstens de helft van de lestijd naar Nederlands en wiskunde gaan. Per vakdiscipline en per onderdeel van attitudes stelde de kerncommissie een expertgroep samen die de doelen heeft uitgewerkt. In totaal werkten 70 experts mee, uit de academische wereld, pedagogische begeleidingsdiensten en leraren/directeurs. De exacte samenstelling is niet bekendgemaakt.

Ruimte voor eigen pedagogisch project

De set minimumdoelen die voorligt, is uitgebreider dan de eindtermen. Volgens de kerncommissie komt dat omdat ze duidelijker en specifieker zijn. Meer doelen betekent niet automatisch meer lestijd. De kerncommissie stelt dat de minimumdoelen geen didactische richtlijnen bevatten, zodat scholen hun eigen pedagogische aanpak kunnen kiezen. De bedoeling is dat de minimumdoelen maximaal 70% van de lestijd innemen. De overige 30% is beschikbaar voor extra onderwijsdoelen van de school of het leerplan.

Gefaseerde invoering

- De nieuwe minimumdoelen worden stapsgewijs ingevoerd:
- 1 september 2025: vrijwillige start.
 - 1 september 2026: verplichte invoering voor Nederlands, wiskunde, wetenschap en techniek.
 - 1 september 2027: volledige invoering van alle minimumdoelen.

Reflectie van het COV

Duidelijk maar erg gedetailleerd

De minimumdoelen die voorliggen, zijn duidelijk en kennisrijk. Dat geeft richting aan leerplanmakers, scholen en leraren. Maar omdat de doelen zo gedetailleerd zijn, stellen leraren zich vragen: Is dit nog de basis? Waar blijft onze creativiteit? Waarom moeten kinderen zoveel begrippen, personen en plaatsen kennen die zelfs volwassenen niet altijd begrijpen?

Het COV is bezorgd dat de pedagogische ruimte voor leraren(teams) in het gedrang komt door de vele details. De snelle invoering vergroot de bezorgdheid, omdat leraren daarvoor misschien noodgedwongen terugvallen op kant-en-klare handleidingen die ook haastig zijn opgesteld.

Veel onderwijstijd nodig

De minimumdoelen moeten zorgen voor een stevige basis aan kennis en vaardigheden voor alle leerlingen. Dat vraagt tijd voor instructie, exploratie, oefenen, herhaling en remediëring. Leraren vinden dat de set minimumdoelen die voorligt niet haalbaar is in de voorziene 70% van de onderwijstijd. Vergeleken met andere landen is de lestijd in het Vlaamse basisonderwijs al hoog.

Middelen nodig

De overheid moet zorgen dat basisscholen genoeg middelen krijgen om deze doelen waar te maken. Er is extra budget nodig voor de professionalisering van leraren. Maar ook voor moderne materialen en technieken, zoals voor de doelen ICT en muzische vorming. Ook de doelen zwemmen vragen meer budget.

Overgangsperiode nodig

Het COV vindt dat onderwijshervormingen in één keer goed moeten gebeuren, met voldoende draagvlak en realiteitszin. Scholen en leraren hebben tijd en ondersteuning nodig om zich de doelen eigen te maken, vorming te volgen en hun werking aan te passen. >>

» Het COV vraagt dat de overheid via een gefaseerd investeringsbeleid voorziet in twee volgende lestijden per 18,5 leerlingen.

Deze hervorming is ingrijpend en geldt (met een) voor 9 leerjaren. Een kennisrijk curriculum steunt op systematische en cumulatieve kennisopbouw doorheen het curriculum. Daarom vraagt het COV duidelijkheid over

hoe de onderwijsinspectie rekening zal houden met een overgangperiode voor scholen. Uiteraard kan de onderwijsinspectie beoordelen welke inspanningen scholen doen. Maar het COV wil dat er een decretale overgangperiode komt waarin de school geen ongunstig advies kan krijgen omwille van het nog niet bereiken van de minimumdoelen.

De totstandkoming: juridisch opapwerk

In februari 2025 overtuigde minister Demir de Vlaamse regering met haar visienota over de vaststelling van kwaliteitsvolle minimumdoelen in het basisonderwijs dat er hoogdringend werk moest gemaakt worden van het ontwikkelen en implementeren van nieuwe minimumdoelen in het basisonderwijs. Daarbij koos de minister een eigen procedure met een commissie van experts die de doelen moest uitwerken.

Het COV, gesteund door vele onderwijspartners, wees de Vlaamse regering op het belang van een rechtszekere procedure bij zo'n grondige onderwijsvernieuwing. Eerst moest in het decreet Basisonderwijs vastgelegd worden wie de nieuwe doelen zou opstellen, wie daar advies over zou uitbrengen en hoe ze dan uiteindelijk goedgekeurd zouden worden. Het gebrek aan rechtsgrond hield de minister niet tegen om in het begin van het jaar de commissie onder leiding van professor Muijs al aan het werk te zetten om de minimumdoelen uit te schrijven.

Voorstel van decreet

Om de decretale 'leegte' op te vullen en alles te bespoedigen, dienden enkele parlementsleden van de meerderheid een 'voorstel van decreet' in waarin de nieuwe procedure wordt beschreven en opgenomen in het decreet basisonderwijs. In de procedure werd opgenomen dat over het voorstel van minimumdoelen

opgemaakt door de expertencommissie zowel de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de SERV als de onderwijsverstrekkers afzonderlijk om advies gevraagd zouden worden. Die adviesvragen kwamen er voor het voorstel van decreet was goedgekeurd in het Vlaams Parlement. Geen evidente oefening voor de adviesverleners.

Omdat ook de Raad van State kritisch was over de weg die de Vlaamse regering gekozen had, werd op 6 juni in de Vlaamse regering een 'ontwerpdecreet' een eerste keer goedgekeurd met de nieuwe minimumdoelen in bijlage en de data waarop deze doelen in voege zullen treden.

Dit ontwerpdecreet werd meteen ook voor advies voorgelegd aan de Vlor en SERV. De regering vermeldde er wel bij dat het ontwerp, na de adviezen, zal omgezet worden in een voorstel van decreet. Aan de parlementsleden wordt dan de vraag gesteld om het voorstel in te dienen in het Vlaams Parlement. Ook nu weer om tijd te winnen want het blijft de ambitie van de overheid om het decreet vanaf 1 september 2025 in werking te laten gaan.

De vraag blijft wie de adviezen van de onderwijsverstrekkers, de Vlor en de SERV zal verwerken en hoe dit zal gebeuren. Gaat de Vlaamse regering dit doen vooraleer de tekst omgezet wordt

in een 'voorstel van decreet'? Of wordt het een opgave voor de parlementsleden?

Het COV maant de overheid aan grondig rekening te houden met de adviezen. Dit zal absoluut nodig zijn om draagvlak te realiseren in het onderwijsveld voor deze belangrijke onderwijshervorming.

Maatschappelijk draagvlak

Of het opapwerk van deze juridische procedure zal standhouden, zal de toekomst uitwijzen. Zeker is wel dat in de nieuwe procedure geen ruimte is voor een goed maatschappelijk debat over wat onze kinderen na het basisonderwijs moeten kennen en kunnen. De leraren die dagelijks met die doelen aan de slag moeten in onze basisscholen zijn niet gehoord. Dat blijkt duidelijk uit de zorgen van onze leden.

Het COV is zeer bezorgd over deze juridische evolutie. Zeker ook omdat de Vlaamse regering bevoegd wordt om de procedure te bepalen om de doelen periodiek te screenen en te actualiseren en voor het kleuteronderwijs te peilen naar de leerwinst en het bereiken van de minimumdoelen.

Het is aan het Vlaams Parlement om de nieuwe procedure te bespreken. We rekenen op de parlementsleden om met onze bezorgdheden rekening te houden.

Hilde Lavrysen